

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

19 maja 2023 r.

Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w P., Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Asesor sądowy M. P. (1)

Protokolant: stażysta Patrycja Dębniak

po rozpoznaniu 10 maja 2023 r.

na rozprawie

w sprawie z powództwa (...) **Ekonomicznego w P.**

przeciwko **M. P. (2)**

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego na rzecz powoda 200 zł (dwieście złotych) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 16 kwietnia 2021 r. do dnia zapłaty,

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie

III. przyznać J. W. kuratorowi dla pozwanego nieznanego z miejsca pobytu 170 zł tytułem wynagrodzenia kuratora,

IV. zasądza od pozwanego na rzecz powoda 200 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od uprawomocnienia się wyroku.

Asesor sądowy M. P. (1)

UZASADNIENIE

Na podstawie art. 505⁸ § 4 k.p.c. uzasadnienie wyroku ograniczono do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku.

Powództwo okazało się zasadne jedynie w części.

W pierwszej kolejności należało prawidłowo zakwalifikować żądanie powoda, które w istocie było karą umowną zgodnie z art. 483-484 k.c. W ocenie Sądu wykazane zostały okoliczności faktyczne - zarówno poprzez przedłożone wydruki z systemu bibliotecznego jak i zeznania świadka A. K.. Sporna natomiast pozostawała ocena prawna roszczenia oraz jego ewentualnego przedawnienia, jak również miarkowania kary umownej z racji jej nadmiernego wygórowania.

W pierwszej kolejności odnosząc się do kwestii przedawnienia, należy stwierdzić, że roszczenie powoda nie ma charakteru okresowego. Sam fakt naliczania opłaty za opóźnienie w zwrocie książki do biblioteki nie prowadzi do uznania roszczenia za okresowe. Jedynie wysokość kary umownej uzależniona jest w tym przypadku od upływu czasu, zaś sama zapłata dokonywana jest jednorazowo. Mechanizm ten jest obecny również przy innych karach umownych, jak np. przy robotach budowlanych i opóźnieniu w ich realizacji (tak np. Postanowienie SN z 31.08.2022 r., I CSK 1691/22, LEX nr 3483617. Maksymalna wysokość kary umownej nie musi być wyrażona w kwocie pieniężnej; wystarczy, że można ją oznaczyć na podstawie umowy i okoliczności sprawy. Strony mogą zatem zastrzec karę umowną odpowiadającą ułankowi lub wielokrotności określonej kwoty bazowej. Kara umowna za zwłokę, która ma w założeniu pełnić funkcję stymulującą dłużnika do terminowego wykonania zobowiązania, może być ustalona według stawki odniesionej do określonego interwału czasowego, która może zostać określona, jako ułamek (procent) wartości

przedmiotu umowy, bez określenia z góry maksymalnej kwoty takiej kary umownej.). Regulaminy nie określały terminu płatności opłat za opóźnienie. W konsekwencji zastosowanie znajduje art. 455 k.c. i wymagalność świadczenia uzależniona jest od wezwania do zapłaty, a w sprawie wymaga przyjęcia najwcześniejszej możliwej daty kiedy powód mógł wezwać pozwanego do zapłaty. Książki miały być zwrócone do 31.10.2015 r. zatem kary umowne naliczane zostały od listopada 2015 r., najwcześniej wezwanie do zapłaty mogło więc nastąpić 2 listopada 2015 r. Dalej, również należy uznać, że analizowane roszczenie nie ma związku z działalnością gospodarczą prowadzoną przez powoda. Tym samym, w sprawie nie znajduje zastosowania 3-letni termin przedawnienia, a odpowiednio 10. lub 6. letni. Zatem, roszczenie powoda nie uległo przedawnieniu.

Trafny okazał się natomiast zarzut kuratora pozwanego, co do niewspółmierności kary umownej. Z uwagi na argumentację kuratora oraz uproszczony charakter sprawy Sąd ustalił orientacyjną cenę niezwróconych w niniejszej sprawie książek. Brak informacji, aby utracone pozycje miały charakter historycznych woluminów, czy innego rodzaju skarbów bibliotecznych, a będąc jedynie podręcznikami przedmiotowymi dla studentów przyjęto, że odkupiony winien zostać najnowszy dostęp egzemplarz książki – takowy pochodził z 2006 r., a jego cena oscylowała między 29 a 50 zł bez kosztów wysyłki. Sąd miał na uwadze, także treść § 16 ust. 7 lit. B regulaminu korzystania ze zbiorów Biblioteki Głównej (...) Ekonomicznego w P. z 25.06.2012 r. – czyli tego, który wiązał pozwanego w niniejszej sprawie – który dopuszcza możliwość dostarczenia przez czytelnika książki, której cena może pięciokrotnie przewyższać wartość utraconego egzemplarza, w razie utraty książki. Tym samym, uzasadnionym w ocenie Sądu jest miarkowanie kary umownej do kwoty 100 zł za książkę. Kwota ta stanowi równowartość ponad dwukrotności uszczerbku doznanego przez powoda, jednak należy mieć na względzie rolę kary umownej, jako surogatu odszkodowania oraz jej funkcję stymulacyjną i represyjną. Tym bardziej w przypadku opłaty za brak zwrotu książki, charakter stymulacyjny ma szczególne znaczenie i użytkownik biblioteki nie powinien być premiowany za brak terminowego zwrotu książek. Jednocześnie jednak wyliczona przez powoda kwota kary umownej była rażąco wygórowana i przekraczała prawie 10. krotnie wartość utraconych książek. Celem miarkowania kary umownej, czyli jej zmniejszenia, jest ochrona dłużnika z uwagi na zasady słuszności. Oceniając to Sąd powinien uwzględnić ogół zarówno majątkowych, jak i niemajątkowych interesów wierzyciela. Za właściwe kryterium oceny rażącego wygórowania kary przyjmuje się stosunek kary do odszkodowania. Jest to miernik najbardziej uniwersalny i zobiektywizowany. Pozwala on na uwzględnienie okoliczności mających decydujący wpływ na wysokość odszkodowania. W ramach naruszonego interesu niemajątkowego wierzyciela bierze się pod uwagę rodzaj i stopień uchybień dłużnika, jego gospodarcze położenie, stopień winy dłużnika czy przyczyny opóźnienia. Uchybienie pozwanego było w sprawie bezdyskusyjne i oczywiste, jednak nadal pozostaje to tylko brak zwrotu podręcznika do biblioteki. Konsekwencją tego uchybienia winno być odkupienie utraconej książki z pewną nadwyżką spełniającą nie tylko ten restytucyjny cel odszkodowania. W tym zakresie miarkowanie kary umownej stanowi przejaw prawa sędziowskiego do ingerencji w horyzontalne stosunki kontrahentów. Okoliczności sprawy – charakter zobowiązania niepieniężnego, bezwzględna wysokość kary, okres oczekiwania, brak aktywności ze strony biblioteki w celu odzyskania książek oraz wartość utraconych egzemplarzy prowadzą do wniosku, że ustalenie kary umownej na poziomie prawie 800 zł za dwa podręczniki kursowe dla studentów, które są możliwe do zakupienia jest jednoznacznie rażąco wygórowane. Rolą biblioteki jest posiadanie tych książek i udostępnienie ich czytelnikom – głównie studentom – zatem pozwany winien zostać obciążony karą umowną obejmującą wartość książek oraz część odszkodowania za czas kiedy biblioteka tych książek była pozbawiona. Jakkolwiek kumulowanie tej kary poprzez oczekiwanie przez okres przedawnienia prowadzi do jej nadmiernego przerostu.

O odsetkach Sąd orzekł zgodnie z art. 481 k.c. przyznając, je od daty oznaczonej w pozwie.

O kosztach kuratora sądowego Sąd orzekł zgodnie rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz. U. poz. 536).

O kosztach procesu orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Powód wygrał sprawę w 35% i w takiej też wysokości zasądzono zwrot kosztów procesu.

Asesor sadowy M. P. (1)